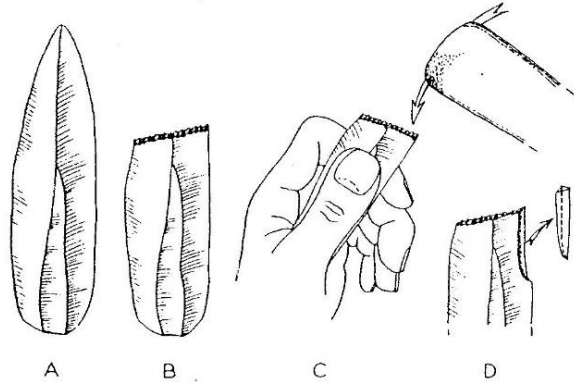

TAŞ KALEM DARBESİ TEKNİĞİ

L.Leguay 1877 yılında, kemik, ren geyiği boynuzu ya da fildişi üzerindeki izlere dayanarak metal bir ağız gibi kuvvetli bir kesicisi bulunan bir aleti belirtmiştir. Birçok Paleolitik sitte bulunan bu şekildeki aletler taş kalem olarak adlandırılmıştır. Taş kalemin klasik tanımı şu şekilde yapılabilir: “Kenarında, taş kalem darbesi sayesinde bir ya da birçok dilgicik çıkarımıyla elde edilen, az ya da çok kesici bir şatafi bulunan, genellikle taşımaliğini basit bir dilginin oluşturduğu alet”.

Taş kalem morfolojisini daha iyi anlamak için öncelikle şekil 1’deki gibi bir üretim şekline bakıyoruz.

**Şekil 1- Budama üzerine
köşede bir taş kalemin üretimi**

A- Bir dilgi seçiliyor.

B- Distal uç budanarak düzeltileniyor. Bu budama şekildeki gibi dik ya da biraz dışbükey ve genellikle eğiktir.

C- Vurgaçla budamanın bir ucuna vuruluyor.

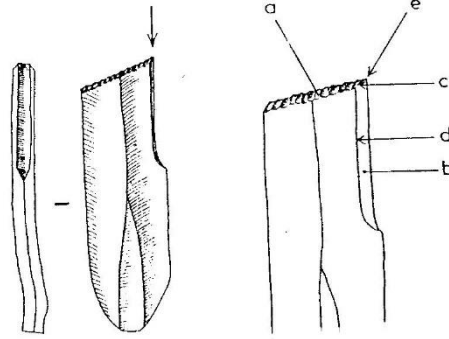
D- Bir dilgicik koparılıyor. Dilginin kenarının bir kısmı taşınıyor.

Bu teknik “taşkalem darbesi tekniği” ve dilgicik de “taşkalem kıymığı” olarak adlandırılıyor.

Şekil II - Budama üzerine köşede

bir taş kalemin morfolojisi

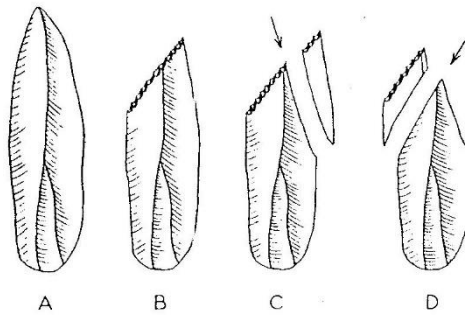
- a) Budama
- b) Pan (Taş kalem yüzeyi)
- c) Şataf

Budama (şekil 2 a); bir ya da iki uçtan pan (şekil 2 b) ya da negatif yüzey bırakan bir kıymık koparmak için vurma düzlemi görevi görüyor. Şataf ya da dış formlu budamayla pan kesiliyor (şekil 2 c). Pan, yonga ya da dilginin kalınlığında oluyor.

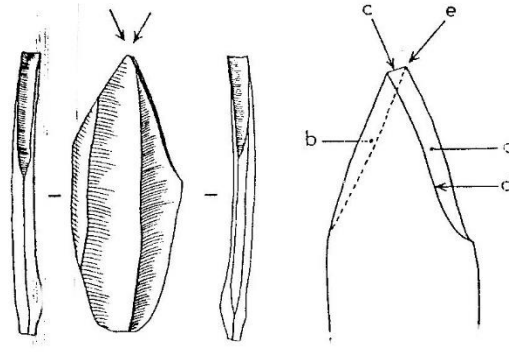
Gerçekte bir taşkalem yüzeyi (pan), onu elde etmek için işlenmiş bir yonga, bir dilgi ya da dilgicik üzerine indirilen tek bir darbe (ya da bastırmayla) bir taş kalem kıymığının çıkarılması sayesinde elde edilmiştir. O halde bir taş kalem dişi “taş kalem darbesi” için vurma düzlemi olarak kullanılmaya elverişli bütün yüzey ile en azından bir taş kalem yüzeyinin karşı karşıya gelmesiyle oluşmuş olacaktır.

Şekil III - İki yüzlü (flüt ağızlı biçimli) taş kalemin üretim şekli:

Budama üzerine köşede taş kalemde olduğu gibi eğik bir budamaya darbe yöneltiyor (Şekil 3 c). Sonra vurma düzlemi olarak ilk taş kalemin alındığı yüzeye ikinci bir taş kalem darbesi indirilerek budama kaldırılıyor (Şekil 3 d).

Şekil IV İki yüzlü taş kalemin morfolojisi şöyledir:

a ve b- pan

c- şataf

d- yanal iki yüzlü

e- üç yüzlü

Dayanıklı bir alet olan taş kalem geyik boynuzu ve kemik gibi maddelerle çalışmaya olanak sağlamıştır.

Taş kalem Kıymığı: “Taş kalem darbesi” tekniği ile ayrılmış taşmalığın bir kısmıdır. Ham yontma ürünüdür. Uzun bir zaman bu parça “Taş kalem darbesi dilgiciği” olarak adlandırılmıştır. Ancak E.G. Gobert bunların her zaman dilgicik olmadıklarını belirtmiştir. “Bunlar dilgiciklerin iki kesici kenarına sahip değiller” demiştir. Dahası da bunlar çoğu kez yontma artıklarıdır. Sistemli bir biçimde alet haline çevrildikleri endüstriler enderdir. Taş kalem darbeleri bazen yongalar da çıkarırlar. O halde “ Taş kalem kıymığı” ya da “kıymık” sözcüğü, üretilmeleri ya da bilenmeleri sırasında taş kalemlerden ayrılan parçalardır.

YARARLANILAN KAYNAK

Piel-Desruisseaux, J.L., 1986, Outils Préhistoriques, Forme, Fabrication, Utilisation, Masson.